

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 25. novembrī¹

Lieta C-441/14

**Dansk Industri (DI), rikojojies Ajos A/S uzdevumā,
pret
Karsten Eigil Rasmussen mantiniekiem**

(Højesteret (Augstākā tiesa, Dānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Sociālā politika — Direktīva 2000/78/EK —
Nediskriminācijas vecuma dēļ princips — Tiesiskās noteiktības princips un tiesiskās palāvības
aizsardzības princips — Strīds starp privātpersonām — Valsts tiesas loma — Atbilstīgas interpretācijas
pienākums — Interpretācija contra legem

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz nediskriminācijas principu vecuma dēļ, tiesiskās noteiktības principu un tiesiskās palāvības aizsardzības principu.
2. Tas tiek iesniegts pēc tam, kad Tiesa spriedumā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) nolēma, ka Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju², 2. pants un 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram darba ņēmēji, kuriem ir tiesības saņemt sava darba devēja atbilstoši pensiju shēmai, kurai šie darba ņēmēji ir pievienojušies pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, maksājamo vecuma pensiju, vienīgi šī iemesla dēļ nevar saņemt īpašo atļaušanas pabalstu, kas ir paredzēts, lai veicinātu uzņēmumā vairāk nekā 12 gadus nostrādājušo darba ņēmēju profesionālo reintegrāciju.
3. Tiesvedībā, kurā pieņemts šis spriedums, ir pretnostatīti darba ņēmējs un publiskajam sektoram piederošs darba devējs. Šajā lietā ir divas privātpersonas, kuras ceļ iebildumus par atļaušanas pabalsta izmaksu, tādēļ Tiesā atkārtoti ir izvirzīts jautājums par Savienības tiesību aktu piemērošanas kārtību valsts tiesās strīdos starp privātpersonām.
4. Strīds šajā lietā ir starp *Dansk Industri (DI)*, kas rikojas *Ajos A/S* uzdevumā³, un *K. E. Rasmussen* mantiniekiem par *Ajos* atteikšanos piešķirt *K. E. Rasmussen* atļaušanas pabalstu.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV L 303, 16. lpp.

3 — Turpmāk tekstā – “*Ajos*”.

5. Šajos secinājumos es izklāstīšu iemeslus, kāpēc šajā lietā iesniedzējtiesai, kura izskata tādu strīdu starp privātpersonām, kas ietilpst Direktīvas 2000/78 piemērošanas jomā, kad tā piemēro valsts tiesību normas, tās ir jāinterpretē tā, lai tās varētu piemērot atbilstīgi šīs direktīvas tekstam un mērķim. Paskaidrošu arī, kāpēc uzskatu, ka iedibinātās valsts tiesu judikatūras, kas ir pretrunā Direktīvai 2000/78, esamība nav šķērslis tam, ka iesniedzējtiesa īsteno šo atbilstīgas interpretācijas pienākumu. Turklāt norādišu, ka apstākļos, kādi ir pamatlietā, nedz tiesiskās noteiktības princips, nedz tiesiskās palāvības aizsardzības princips netraucē īstenot šo pienākumu.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – Direktīva 2000/78

6. Atbilstoši Direktīvas 2000/78 1. pantam, “lai vienlīdzīgas attieksmes princips stātos spēkā dalībvalstīs, šīs direktīvas mērķis attiecībā uz nodarbinātību un profesiju ir noteikt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ”.

7. Šīs direktīvas 2. pantā ir noteikts:

“1. Šajā direktīvā “vienlīdzīgas attieksmes princips” nozīmē to, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas, kuras pamatā ir jebkurš 1. pantā minēts iemesls.

2. Šā panta 1. punkta nolūkā:

a) uzskata, ka tiešā diskriminācija notiek tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas, ir izturējušies vai izturētos sliktāk nekā pret citu personu jebkura 1. [pantā] minēta iemesla dēļ;

[..].”

8. Direktīvas 6. panta formulējums ir šāds:

“1. Neatkarīgi no 2. panta 2. punkta dalībvalstis var paredzēt, ka dažāda attieksme, kuras pamatā ir vecums, neveido diskrimināciju, ja attiecīgās valsts tiesību kontekstā tā ir objektīvi un saprātīgi attaisnota ar likumīgu mērķi, tostarp likumīgu nodarbinātības politiku, darba tirgu un profesionālās izglītības mērķiem, un ja šā mērķa sasniegšanas līdzekļi ir atbilstīgi un vajadzīgi. Šāda dažāda attieksme cita starpā var ietvert:

a) to, ka nosaka īpašus nosacījumus darba un profesionālās izglītības iespējām, nodarbinātības un profesijas nosacījumus, tostarp atlaišanas un atalgošanas nosacījumus, jauniešiem, vecākiem strādniekiem un personām, kuru apgādībā ir citas personas, lai veicinātu viņu profesionālo integrāciju vai nodrošinātu aizsardzību;

b) to, ka nosaka minimālos nosacījumus attiecībā uz vecumu, profesionālo pieredzi vai darba stāžu, lai iegūtu darbu vai konkrētas ar to saistītas priekšrocības;

[..].”

B – Dānijas tiesības

9. Likuma par algotiem darba ņēmējiem [*lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer (funktionærloven)*] 2.a pantā ir paredzēti šādi noteikumi attiecībā uz īpašo atlaišanas pabalstu:

“1. Ja atlaiž algotu darba ņēmēju, kurš nepārtraukti strādājis attiecīgajā uzņēmumā 12, 15 vai 18 gadus, darba devējs, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, izmaksā darbiniekam naudas summu, kas atbilst attiecīgi viena, divu vai trīs mēnešu darba samaksai.

2. 1. punktu nepiemēro, ja darbinieks, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, saņems vecuma pensiju atbilstoši vispārējai kārtībai [4].

3. Atlaišanas pabalstu neizmaksā, ja darba ņēmējs, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, no darba devēja saņems vecuma pensiju un darba ņēmējs ir pievienojies attiecīgajai pensiju kārtībai pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas.

[..]”

10. *Højesteret* (Augstākā tiesa) precizē, ka Dānijas Karaliste transponēja Direktīvu 2000/78, pieņemot 2004. gada 22. decembra Likumu Nr. 1417, ar ko groza Likumu par nediskrimināciju darba tirgū u.c. (*lov nr. 1417 om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.*)⁵.

11. Cita starpā iesniedzējtiesa norāda, ka kopš brīža, kad 1971. gadā Likumā par algotiem darba ņēmējiem tika ieviests 2.a pants, tā vairākas reizes ir izteikusies par šā panta 3. punkta interpretāciju, it īpaši pēc Diskriminācijas aizlieguma likuma grozīšanas 2004. gadā. 2014. gada 17. janvāra spriedumā⁶, kurā tā lēma par Tiesas sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) sekām attiecībā uz valsts nozares darba devēju īstenoto Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta piemērošanu, iesniedzējtiesa attiecībā uz judikatūru par šo tiesību normu un šā sprieduma sekām izteicās šādi:

“Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru (jaunākais – Augstākās tiesas spriedums, kas publicēts *UfR* 2008.1892) Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkts tika interpretēts tādējādi, ka darbiniekam nav tiesību uz atlaišanas pabalstu, ja viņš vai viņa ir tiesīgs saņemt vecuma pensiju [..], neatkarīgi no tā, vai darbinieks izvēlas uz laiku nesaņemt šo pensiju, lai turpinātu strādāt. Pēc sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* [(C-499/08, EU:C:2010:600)] šī tiesību norma nav grozīta, taču šā sprieduma rezultātā valsts nozares darba devējs to nevar piemērot gadījumos, kad darbinieks paziņo, ka viņš vai viņa plāno uz laiku izvēlēties nesaņemt vecuma pensiju, lai turpinātu savu profesionālo karjeru.”

II – Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

12. *K. E. Rasmussen* tika atlaists, un viņš izbeidza darba tiesiskās attiecības uzņēmumā *Ajos* 2009. gada jūnija beigās. Tā kā viņš šajā uzņēmumā bija strādājis kopš 1984. gada 1. jūnija, viņš atbilstīgi Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 1. punktam principā bija tiesīgs saņemt atlaišanas pabalstu, kas atbilst trīs mēnešu darba algai. Tomēr, tā kā viņš no darba aizgāja 60 gadu vecumā un bija tiesīgs saņemt vecuma pensiju, ko izmaksā darba devējs atbilstīgi tai shēmai, kurai viņš pievienojies pirms 50 gadu sasniegšanas, ar šā likuma 2.a panta 3. punktu, kā tas tiek interpretēts pastāvīgajā valsts judikatūrā, viņam bija liegtas tiesības pretendēt uz šādu pabalstu, lai gan viņš pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas bija palicis darba tirgū.

4 — Par Tiesas sniegtu Direktīvas 2000/78 interpretāciju saistībā ar Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 2. punktu skat. spriedumu *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-515/13, EU:C:2015:115).

5 — Turpmāk tekstā – “Diskriminācijas aizlieguma likums”.

6 — Lieta 96/2013 u.c. (*UfR* 2014.1119).

13. 2012. gada martā *Dansk Formands Forening* [Dānijas Meistaru asociācija] *K. E. Rasmussen* vārdā vērsās tiesā pret *Ajos A/S* par atlaišanas pabalsta izmaksas saņemšanu trīs mēnešalgu apmērā, kā paredzēts Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 1. punktā. Šajā sakarā šī arodbiedrība balstījās uz spriedumu *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600).

14. 2014. gada 14. janvārī *Sø- og Handelsretten* (Jūras un komerclietu tiesa) apmierināja *K. E. Rasmussen* mantinieku prasību – viņš pa to laiku bija miris – panākt attiecīgā atlaišanas pabalsta samaksu. Šī tiesa nolēma, ka no Tiesas sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) izriet, ka Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkts bija pretrunā Direktīvai 2000/78, un konstatēja, ka agrākā šā punkta interpretācija valstī ir pretrunā vispārējam ES tiesību principam, ar kuru tiek aizliegta diskriminācija vecuma dēļ.

15. *Ajos* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Højesteret* (Augstākā tiesa). Savas apelācijas sūdzības pamatošanai tā norāda, ka Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretācija, kas atbilst spriedumam *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), esot *contra legem*. Tā arī uzsver, ka tik skaidras un nepārprotamas tiesību normas, kāds ir šā likuma 2.a panta 3. punkts, piemērošanu nevar noraidīt atbilstīgi vispārējam Savienības tiesību principam par nediskrimināciju vecuma dēļ, nepārkāpjot tiesiskās noteiktības principu un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

16. *K. E. Rasmussen* mantinieku atkārtotais prasījums ir noteikt pienākumu izmaksāt atlaišanas pabalstu atbilstīgi Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 1. punktam un kompensāciju atbilstīgi Diskriminācijas aizlieguma likuma 7. pantam.

17. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *Højesteret* (Augstākā tiesa) atgādina, ka no sprieduma *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33) izriet, ka attiecībās starp privātpersonām nav iespējams atzīt direktīvas tiešu iedarbību. Saistībā ar strīdu starp privātpersonām iespējamās kolīzijas starp valsts tiesību normu un direktīvu būtu jārisina, atbilstīgi interpretējot valsts tiesību normu. Tomēr atbilstīgas interpretācijas principam esot savas robežas, un tas nevarētu būt par pamatu valsts tiesību *contra legem* interpretācijai. Šajā konkrētajā gadījumā atbilstīgi pastāvīgajai valsts judikatūrai Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta atbilstīgā interpretācija tieši esot *contra legem*.

18. Tādējādi būtu jāanalizē, vai uz tādu vispārēju Savienības tiesību principu, kāds ir nediskriminācijas princips vecuma dēļ, var atsaukties attiecībā pret privātu darba devēju, lai tas samaksātu Dānijas tiesību aktos paredzēto atlaišanas pabalstu, pat ja šis darba devējs atbilstīgi valsts tiesībām ir atbrīvots no šā pienākuma. Šādi rīkojoties, konkrētais gadījums būtu pamats jautājumam arī par to, ciktāl nerakstīts Eiropas tiesību princips var kavēt privātpersonu atsaukties uz valsts tiesību normu.

19. Lai veiktu šo izpēti, būtu jāzina, vai nediskriminācijas principam vecuma dēļ šajā punktā ir tāds pats saturs un tāda pati iedarbība kā Direktīvai 2000/78, vai arī šajā direktīvā ir paredzēta apjomīgāka aizsardzība pret diskrimināciju vecuma dēļ nekā tā, kas izriet no minētā principa.

20. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot vai, pirmkārt, nediskriminācijas principu vecuma dēļ, kā tas izrietot no sprieduma *Mangold* (C-144/04, EU:C:2005:709) un sprieduma *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21), var tieši piemērot attiecībās starp privātpersonām un, otrkārt, kā līdzsvarot tiešu šā principa piemērošanu ar tiesiskās noteiktības principu un ar to saistīto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

21. Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot arī to, vai situācijā, kāda ir pamatlietā, ar Savienības tiesībām tiek pieļauts valsts judikatūrai līdzsvarot nediskriminācijas vecuma dēļ principu, no vienas puses, un tiesiskās noteiktības principu un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, no otras puses, un secināt, ka nediskriminācijas princips vecuma dēļ ir jāpakļauj tiesiskās noteiktības principam tā, ka darba devējs atbilstīgi valsts tiesību aktiem būtu atbrīvots no pienākuma izmaksāt atlaišanas pabalstu.

22. Šajā sakarā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot arī, vai apstākļi, ka darba ņēmējs vajadzības gadījumā var pieprasīt kompensāciju no Dānijas valsts, ņemot vērā Dānijas tiesību aktu nesaderību ar Savienības tiesībām, var tikt ņemts vērā, veidojot šo līdzsvaru.

23. Šādos apstākļos *Højesteret* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai vispārējais Savienības tiesību princips, ar kuru tiek aizliegta diskriminācija vecuma dēļ, ietver aizliegumu attiecībā uz tādu sistēmu, kāda ir Dānijā, saskaņā ar kuru darbiniekiem nav tiesību saņemt atlaišanas pabalstu, ja viņiem ir tiesības saņemt vecuma pensiju, kuru finansē viņu darba devējs saskaņā ar pensiju shēmu, kurai viņi ir pievienojušies pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, neatkarīgi no tā, vai viņi izvēlas palikt darba tirgū vai pensionēties?
- 2) Vai tas, ka Dānijas tiesa lietā starp darbinieku un privātu darba devēju par atlaišanas pabalsta samaksu, kas – kā izklāstīts pirmajā jautājumā – darba devējam saskaņā ar valsts tiesību aktiem nav jāmaksā, kas ir pretrunā vispārējam Savienības tiesību principam, ar kuru tiek aizliegta diskriminācija vecuma dēļ, veic minētā principa un tā tiešās ietekmes uz tiesiskās noteiktības principu un saistīto tiesiskās palāvības aizsardzības principu izsvēršanu un, pamatojoties uz to, nonāk pie secinājuma, ka tiesiskās palāvības principam ir jābūt pārākam par principu, ar kuru tiek aizliegta diskriminācija vecuma dēļ, kā rezultātā atbilstoši valsts tiesību aktiem šim darba devējam neesot jāmaksā atlaišanas pabalsts, atbilst Savienības tiesībām? Jautājums tiek uzdots arī par to, vai fakts, ka darbinieks attiecīgā gadījumā var pieprasīt kompensāciju no valsts Dānijas tiesību aktu nesaderības ar Savienības tiesību aktiem dēļ, jebkā ietekmē jautājumu par to, vai šādu izvērtēšanu var veikt?”

III – Mans vērtējums

24. Pirms piedāvāju savu izvērtējumu par iesniedzējtiesas jautājumiem, jānorāda tas, ko Tiesa nosprieda lietā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600).

25. Šajā spriedumā Tiesa tika aicināta paust viedokli, vai Direktīvas 2000/78 2. pants un 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram darba ņēmēji, kuriem ir tiesības saņemt sava darba devēja maksāto vecuma pensiju atbilstoši pensiju shēmai, kurai šie darba ņēmēji ir pievienojušies pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, vienīgi šā iemesla dēļ nevar saņemt īpašo atlaišanas pabalstu, kas ir paredzēts, lai veicinātu uzņēmumā vairāk nekā 12 gadus nostrādājošo darba ņēmēju profesionālo reintegrāciju.

26. Jāatgādina, ka no Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 1. punkta izriet, ka darba ņēmējs, kurš nepārtraukti strādājis attiecīgajā uzņēmumā 12, 15 vai 18 gadus, ir tiesīgs saņemt atlaišanas pabalstu. Izņēmuma kārtā šā likuma 2.a panta 3. punktā paredzēts, ka, ja darbinieks, aizejot no darba, saņems vecuma pensiju, ko maksā darba devējs, un ja darba ņēmējs attiecīgajai pensiju shēmai pievienojies pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, atlaišanas pabalsts netiek izmaksāts.

27. Jāatzīmē, ka, iepazīstinot ar Dānijas tiesisko regulējumu, Tiesa minēja precizējumu, ko bija sniegusi *Vestre Landsret* (Rietumu apgabaltiesa), proti, ka “atbilstoši pastāvīgajai valsts judikatūrai, ja saskaņā ar privātu pensiju shēmu, kurā darba devējs ir veicis iemaksas, sākot no darba tiesisko attiecību izbeigšanās dienas var tikt maksāta vecuma pensija, tiesības uz īpašo atlaišanas pabalstu nepastāv, un šādi tas ir pat tad, ja darba ņēmējs šīs tiesības uz pensiju nevēlas izmantot”⁷.

7 — Spriedums *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600, 9. punkts).

28. Tiesa uzskatīja, ka izskatāmajā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēta atšķirīga attieksme, kura ir tieši balstīta uz vecuma kritēriju Direktīvas 2000/78 1. panta un 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta, aplūkojot tos kopumā, izpratnē⁸. Tā uzskatīja, ka uzņēmumā ievērojamu laiku nostrādājušu darba ņēmēju aizsardzības un viņu reintegrācijas darba tirgū mērķis, kas ir īpašā atlaišanas pabalsta pamatā, principā ir uzskatāms par mērķi, ar kuru var attaisnot atšķirīgu attieksmi vecuma dēļ⁹.

29. Tiesa turklāt uzskatīja, ka “īpašā atlaišanas pabalsta izmaksas ierobežošana tikai ar darba ņēmējiem, kas, sākot no atlaišanas dienas, nevar saņemt vecuma pensiju, par kuru viņu darba devējs ir veicis iemaksas, attiecībā pret likumdevēja nosprausto mērķi, t.i., nodrošināt labāku aizsardzību darba ņēmējiem, kuru pāreja uz jaunu darbavietu uzņēmumā nostrādātā ievērojamā laika dēļ ir īpaši sarežģīta, nešķiet nesamērīga”¹⁰. Tiesa turklāt norādīja, ka “Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punktā arī ļauts ierobežot ļaunprātīgas izmantošanas iespēju, kuras gadījumā darba ņēmējs saņemtu viņa atbalstam jaunas darba vietas meklējumos paredzēto pabalstu, tajā pašā laikā tomēr aizejot pensijā”¹¹. Tiesa no tā secināja, ka šī tiesību norma “nešķiet acīmredzami neatbilstīga, lai sasniegtu likumdevēja nosprausto likumīgo nodarbinātības politikas mērķi”¹².

30. Pēc tam Tiesa pārbaudīja, vai šis pasākums nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu likumdevēja nosprausto mērķi.

31. Pirmkārt, strikti pieturoties pie Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta, Tiesa uzskatīja, ka šī tiesību norma, “ciktāl ar [to] ir izslēgta īpašā atlaišanas pabalsta piešķiršana darba ņēmējiem, kas, sākot no atlaišanas dienas, saņems sava darba devēja maksājamo vecuma pensiju, nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu mērķus, kurus ar šo tiesību normu ir paredzēts līdzsvarot”¹³.

32. Otrkārt, Tiesa ņēma vērā *Vestre Landsret* (Rietumu apgabaltiesa) precizējumu attiecībā uz Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta tvērumu, kas tam piešķirts valsts pastāvīgajā judikatūrā, jo saskaņā ar šo judikatūru personas, kuras tiešām saņems vecuma pensiju, ko maksā darba devējs, ir pielīdzinātas personām, kuras ir tiesīgas saņemt šādu pensiju. Tiesa šajā punktā uzskatīja, ka, “liedzot īpašo atlaišanas pabalstu izmaksāt darba ņēmējam, kurš, lai gan viņam ir tiesības saņemt viņa darba devēja maksājamo vecuma pensiju, tomēr paredz uz laiku atteikties no šādas pensijas saņemšanas, lai turpinātu savu profesionālo karjeru, Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta piemērošanas rezultātā šādā situācijā esošo darba ņēmēju likumīgajām interesēm tiek nodarīts pārmērīgs kaitējums, un tādējādi ar šo tiesību normu ir pārsniegts tas, kas ir vajadzīgs, lai īstenotu ar to sasniedzamo sociālās politikas mērķi”¹⁴. Tādējādi no šīs tiesību normas izrietošo atšķirīgo attieksmi nevar attaisnot, pamatojoties uz Direktīvas 2000/78 6. panta 1. punktu¹⁵.

33. Savos apsvērumos Dānijas valdība norāda, ka spriedums *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) attiecās uz algota darba ņēmēja un valsts nozares darba devēja attiecībām, proti, vertikālām attiecībām. Šī valdība no tā secina, ka Tiesa šajā spriedumā nebija paudusi savu viedokli par jautājumu, vai, ņemot vērā Savienības tiesības, Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punktu, neraugoties uz nepiemērošanu algotu darba ņēmēju un publisko darba devēju attiecībās, var turpināt piemērot izteikti horizontālām algota darba ņēmēja un privāta darba devēja attiecībām.

8 — Turpat (24. punkts).

9 — Turpat (31. punkts).

10 — Turpat (34. punkts).

11 — Tas pats punkts.

12 — Spriedums *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600, 35. punkts).

13 — Turpat (40. punkts).

14 — Turpat (47. punkts).

15 — Turpat (48. punkts).

34. Uzskatu, ka no sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) vispārīgi var secināt, ka Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkts, kā to interpretē valsts tiesas, neatbilst Direktīvas 2000/78 2. pantam un 6. panta 1. punktam. Pat ja strīds, kas ir lietas pamatā, kurā pieņemts šis spriedums, pretnostatīja algotu darba ņēmēju un valsts nozares darba devēju, no tā izriet, ka šo valsts tiesību normu gluži vienkārši nevar piemērot algotu darba ņēmēju un darba devēju attiecībās un ka šīs attiecības regulē publiskās vai privātās tiesības. Pretējas nostājas rezultātā minētā sprieduma tvērums tiktu attiecināts tikai uz vienu tiesisko attiecību kategoriju, proti, to, kas pieskaitāmas publiskajām tiesībām.

35. Tādējādi Direktīvas 2000/78 interpretācija, pie kuras Tiesa pieturas spriedumā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), ļāva izcelt iemeslus, kāpēc Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkts, kā to interpretē valsts tiesa, ir jāuzskata par Direktīvai 2000/78 neatbilstošu. Šie iemesli saglabājas neatkarīgi no tā, kāda ir attiecīgo tiesisko attiecību iedaba – vai to regulē publiskās vai privātās tiesības.

36. Saistībā ar šo privātpersonu strīdu šajā spriedumā Tiesas izvēlētā risinājuma īstenošana tomēr iesniedzējtiesas skatījumā atspoguļo zināmas grūtības, kuras ir šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā.

37. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šādi izvirzītais Tiesas risinājums nerada problēmas, ja darba devējs ir publiska persona. Šajā gadījumā tiesību normu kolīzija starp Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punktu un Direktīvu 2000/78 iesniedzējtiesas skatījumā var tikt atrisināta tādējādi, ka darba ņēmējs var atsaukties uz šo direktīvu un izmantot šīs tiesību normas, ja vien tās ir beznosacījuma un pietiekami precīzas, lai konkrētā gadījumā varētu noraidīt Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta piemērošanu.

38. Iesniedzējtiesa atgādina, ka privātpersonu attiecībās savukārt nav iespējams atzīt, ka direktīvas normām ir tieša iedarbība. Šādā kontekstā tā norāda, ka iespējamo tiesību normu kolīziju starp valsts tiesību normu un direktīvu iespēju robežās var atrisināt, interpretējot aplūkoto valsts tiesību normu tādā nozīmē, kas ir saderīga ar attiecīgo direktīvu, mazinot acīmredzamo pretrunu abu tiesību normu starpā. Iesniedzējtiesa tomēr precizē, ka šim atbilstīgas interpretācijas principam ir zināmas robežas un ka it īpaši tas nevar būt valsts tiesību *contra legem* interpretācijas pamatā.

39. Šīs tiesas skatījumā šādas robežas esot šajā lietā, tādēļ atbilstīgi judikatūrai, kas izriet no sprieduma *Mangold* (C-144/04, EU:C:2005:709) un sprieduma *Kücükdıveci* (C-555/07, EU:C:2010:21), lai atrisinātu pamatlietu, kurā ir strīds starp divām privātpersonām, būtu jāatsaucas uz nediskriminācijas principu vecuma dēļ. Atsaukšanās uz šo principu tādējādi radītu problēmu, kas saistīta ar to, ka iesniedzējtiesai ir jāatrod līdzsvars starp šo principu un tiesiskās noteiktības principu un tiesiskās palāvības aizsardzības principu.

40. Argumenti, ko izmantojusi iesniedzējtiesa, lai formulētu šos jautājumus, šķiet, vismaz daļēji atbilst jaunākajām tendencēm Tiesas judikatūrā attiecībā uz nediskriminācijas vecuma dēļ principu strīdos starp privātpersonām. Šai judikatūrai atbilst atsaukšanās uz vispārējo tiesību principu, ņemot vērā neatlaidīgo Tiesas atteikšanos atzīt direktīvu tiešu horizontālu iedarbību. Šai sakarā jāatgādina, ka strīdos starp privātpersonām Tiesa pastāvīgi ir spriedusi, ka direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus attiecībā uz privātpersonām, un līdz ar to uz to nevar atsaukties, vēršoties pret tām¹⁶.

41. Tādā gadījumā no Tiesas judikatūras izriet arī, ka direktīvām tomēr ir ietekme strīdos starp privātpersonām. Valsts tiesu pienākums interpretēt valsts tiesību aktus atbilstīgi direktīvu saturam un mērķiem ļauj direktīvā netieši atspoguļot to iedarbību uz šādiem strīdiem.

16 — Skat. it īpaši spriedumu *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, 37. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

42. Attiecībā uz valsts tiesu nozīmi, izskatot strīdu starp privātpersonām, kurā izrādās, ka aplūkots valsts tiesiskais regulējums ir pretrunā Savienības tiesībām, Tiesa ir nospriedusi, ka “valsts tiesām ir jānodrošina tiesiskā aizsardzība, kas lietas dalībniekiem izriet no Savienības tiesību normām, un jāgarantē to pilnīga piemērošana”¹⁷. Turklāt “no kādas direktīvas izrietošs dalībvalstu pienākums sasniegt tajā paredzēto rezultātu, kā arī dalībvalstu pienākums veikt visus vispārīgos vai īpašos pasākumus, kas ir piemēroti šī pienākuma izpildes nodrošināšanai, attiecas uz visām dalībvalstu iestādēm, tostarp tiesu iestādēm atbilstoši to kompetencei”¹⁸.

43. No tā izriet, ka, “piemērojot valsts tiesības, valsts tiesām tās ir jāinterpretē, cik vien iespējams, atbilstoši attiecīgās direktīvas tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tātad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai. Šis atbilstīgs valsts tiesību interpretācijas pienākums atbilst LESD sistēmai, jo tas ļauj valsts tiesām savas kompetences ietvaros nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot lietas, kas tām iesniegtas”¹⁹.

44. Minētais atbilstīgs interpretācijas pienākums attiecas uz visām valsts tiesību normām²⁰, tostarp arī uz valsts tiesu judikatūru²¹.

45. Tiesa ir norādījusi arī, ka, “lai arī valsts tiesībās, piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, ir ļauts zināmos apstākļos interpretēt kādu valsts tiesību normu tādā veidā, ka tiek novērsta kolīzija ar kādu citu valsts tiesību normu, vai arī ierobežot šīs normas piemērojamību, to piemērojot tikai tiktāl, ciktāl tā ir saderīga ar citu normu, tiesai ir pienākums izmantot tādas pašas metodes, lai sasniegtu attiecīgajā direktīvā noteikto rezultātu”²².

46. Atbilstīgs interpretācijas pienākums nozīmē, ka “valsts tiesas, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, veiktu visas to kompetencē ietilpstošās darbības, lai nodrošinātu attiecīgās direktīvas pilnīgu efektivitāti un nonāktu pie risinājuma, kas atbilstu direktīvas mērķim”²³.

47. Tikai tad, kad valsts tiesai izrādās neiespējami veikt valsts tiesību interpretāciju atbilstīgi Direktīvai 2000/78, nediskriminācijas vecuma dēļ princips ir atsauces norma, kas ļauj atrisināt privātpersonu strīdu, apejot to valsts tiesību piemērošanu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām. Šim principam ir liela paliatīva nozīme, ja Direktīvai 2000/78 nav tiešas horizontālas iedarbības, kā arī ja valsts tiesām nav iespējams interpretēt valsts tiesības atbilstīgi šai direktīvai. Turklāt jānorāda, ka visjaunākajā judikatūrā Tiesa skaidri priekšplānā izvirzīja prioritāro nozīmi, ko tā plāno piešķirt atbilstīgas interpretācijas pienākumam²⁴.

48. Pirms atsaukšanās uz nediskriminācijas vecuma dēļ principu kā galējo iespēju atrisināt Savienības un valsts tiesību aktu pretrunas, valsts tiesām ir pienācīgi jāpārbauda, vai to valsts tiesības nav iespējams interpretēt saskaņā ar Direktīvu 2000/78.

17 — Skat. it īpaši spriedumu *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

18 — Turpat (47. punkts un tajā minētā judikatūra).

19 — Skat. it īpaši spriedumu *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

20 — Skat. it īpaši spriedumu *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 — Spriedums *Centroteel* (C-456/98, EU:C:2000:402, 17. punkts).

22 — Skat. it īpaši spriedumu *Mono Car Styling* (C-12/08, EU:C:2009:466, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 — Skat. it īpaši spriedumu *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 — Turpat (23. punkts, kurā Tiesa tieši norāda, ka “jautājums, vai valsts tiesību norma, ja tā ir pretrunā Savienības tiesībām, ir jāatstāj nepiemērota, rodas tikai tad, ja šķiet neiespējami interpretēt šo tiesību normu atbilstoši Savienības tiesībām”). Skat. šajā jautājumā Simon, D., “La panacée de l’interprétation conforme: injection homéopathique ou thérapie palliative?”, *De Rome à Lisbonne: les juridictions de l’Union européenne à la croisée des chemins – Mélanges en l’honneur de Paolo Mengozzi*, Bruylant, Brisele, 279. lpp. Šis autors uzskata, ka “Tiesa aizvien skaidrāk atbilstīgās interpretācijas metodei piešķir sava veida tehnisko prioritāti salīdzinājumā ar citām pārākuma izpausmēm” (298. lpp.).

49. Šajā sakarā Tiesa precizēja, ka valsts tiesību aktu atbilstīgas interpretācijas prasībai ir zināmi ierobežojumi. Valsts tiesas pienākuma ņemt vērā direktīvas saturu, interpretējot un piemērojot attiecīgās valsts tiesību normas, “robežas nosaka vispārējie tiesību principi, it īpaši tiesiskās noteiktības princips, un minētais pienākums nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai”²⁵.

50. Tādējādi tikai tad, kad, pamatojoties uz tai iesniegtajiem apsvērumiem, Tiesa atzīst, ka valsts tiesa patiešām saskaras ar šādiem ierobežojumiem, tā atbilstīgi spriedumā *Kücükdıveci* (C-555/07, EU:C:2010:21) izvēlētajai pieejai interpretēt vispārējo tiesību principu, kuru īstenot ir atvasinātās tiesību normas mērķis. Šā principa un valsts tiesību aktu pretrunu gadījumā Tiesa valsts tiesai tad norāda, ka uz minēto principu strīdā starp privātpersonām var atsaukties, lai nepiemērotu tādu valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām.

51. Saistībā ar šo lietu iesniedzējtiesa uzskata, ka tā nevar veikt tādu valsts tiesību interpretāciju, kas atbilstu Direktīvai 2000/78, neizvairoties no valsts tiesību *contra legem* interpretācijas.

52. Protams, no pastāvīgas judikatūras, kas saistīta ar valsts tiesību aktiem, izriet, ka interpretēt valsts tiesību normas ir valsts tiesu ziņā²⁶. Tātad šīs tiesas ir tās, kuras kā pēdējās lemj par to, vai valsts tiesības var interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām.

53. Tādējādi uzskatu, ka – lai gan no apsvērumiem, kas Tiesai iesniegti saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, izriet, ka vienīgais pamatojums, kas nepieļauj Savienības tiesībām atbilstīgu valsts tiesību aktu interpretāciju, ir tas, ka pastāv iedibināta valsts judikatūra, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, – Tiesai ir jānorāda valsts tiesai, vai tā var vai nevar ņemt vērā šādu pamatojumu. Citiem vārdiem, manā skatījumā Tiesa pilnīgi darbojas atbilstīgi savai kompetencei, precizējama nozīmi, kas jāpiešķir atbilstīgās interpretācijas pienākuma ierobežojumiem, ko tā pati noteikusi, proti, *contra legem* interpretācijai. Tiesas un valsts tiesu sadarbības gars, kas ir LESD 267. panta prejudiciālā nolēmuma mehānisma pamatā, kā arī šīs procedūras lietderīgā iedarbība un efektīva Savienības tiesību piemērošana nozīmē to, ka Tiesa norāda iesniedzējtiesai, kas darāms, lai izvairītos no atbilstīgas interpretācijas pienākuma ierobežojumu nepareiza pielietojuma, kādu veido valsts tiesību *contra legem* interpretācija.

54. Tāpēc aicinu Tiesu uzmanīgi izvērtēt iemeslus, kāpēc iesniedzējtiesa uzskata, ka tā nevar veikt valsts tiesību aktu interpretāciju, kas būtu atbilstīga Direktīvai 2000/78.

55. Šai sakarā atgādinu – kā to skaidri norāda iesniedzējtiesa –, ka no valsts pastāvīgās judikatūras, kuras ilustrēšanai pēdējais piemērs ir 2014. gada 17. janvāra spriedums²⁷, izriet, ka Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkts tiek interpretēts tādējādi, ka darba ņēmējs nav tiesīgs saņemt atļaušanas pabalstu, ja viņš var saņemt vecuma pensiju, ko maksā darba devējs atbilstīgi pensiju shēmai, kurai darba ņēmējs ir pievienojies pirms 50 gadu vecuma sasniegšanas, neatkarīgi no tā, ka viņš uz laiku atteicies saņemt šādu pensiju, lai turpinātu savu profesionālo karjeru. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šajos apstākļos Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretācija, kas varētu to padarīt atbilstošu Direktīvai 2000/78, kā to interpretējusi Tiesa spriedumā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), būtu *contra legem*.

56. Tieši izejot no šā pieņēmuma, iesniedzējtiesa pēc tam, formulējama savus jautājumus, galveno uzmanību pievērta nediskriminācijas vecuma dēļ principa piemērošanai strīdos starp privātpersonām.

57. Tāpēc jāpārbauda, vai iesniedzējtiesas izvirzītais pieņēmums ir pareizs.

25 — Skat. it īpaši spriedumu *Mono Car Styling* (C-12/08, EU:C:2009:466, 61. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. šajā ziņā arī spriedumu *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 — Skat. it īpaši spriedumu *Adeneler u.c.* (C-212/04, EU:C:2006:443, 103. punkts), kā arī spriedumu *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 34. punkts).

27 — Skat. šo secinājumu 6. zemsvītras piezīmi.

58. Savos apsvērumos *K. E. Rasmussen* mantinieki vispirms norāda, ka saskaņā ar atbilstīgo interpretāciju konkrēti ir iespējama Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta un diskriminācijas aizlieguma vecuma dēļ, kas paredzēts Direktīvā 2000/78, paralēla esamība.

59. *K. E. Rasmussen* mantinieki šajā sakarā precizē, ka valsts judikatūrā Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkts ir interpretēts tādējādi, ka vārds “saņems” (“*vil oppebære*”) nozīmē “var saņemt” (“*kan oppebære*”). Šīs interpretācijas pamatā esot doma, ka pensijas saņemšanai, ja viņš to vēlas, un tātad tiesību zaudēšanai uz atlaišanas pabalstu vai pensijas atlikšanai, tādējādi saglabājot tiesības uz atlaišanas pabalstu, nav jābūt atkarīgai tikai no atlaistā darbinieka nejaušas gribas. Tādējādi tiesas esot ņēmušas vērā iespējamo valsts likumdevēja gribu noteikt objektīvu kritēriju brīdim, kad atlaišanas pabalsta saņemšanas iespēja zūd to tiesību dēļ, kuras darbiniekam ir dotas attiecībā uz pensijas saņemšanu, izbeidzoties darba tiesiskajām attiecībām.

60. *K. E. Rasmussen* mantinieki apstrīd iesniedzējtiesas vērtējumu, saskaņā ar kuru Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. panta interpretācija, kas var šo normu padarīt atbilstīgu Direktīvai 2000/78, kā to Tiesa ir interpretējusi spriedumā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), esot *contra legem*, jo viņu skatījumā šāda atbilstoša interpretācija varētu tikt veikta tikai saskaņā ar minētās tiesību normas formulējumu.

61. *K. E. Rasmussen* mantinieki šajā sakarā atsaucas un ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumiem lietā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:248). Šo secinājumu 84. punktā ģenerālvokāte, vienlaikus atgādinot noteikumu, atbilstoši kuram vienīgi valsts tiesa ir tiesīga interpretēt valsts tiesību aktus, norādīja, “ka [viņas skatījumā] izskatāmajā lietā ir pilnībā iespējama Direktīvai [2000/78] atbilstīga interpretācija”. Savas nostājas pamatojumam viņa norādīja, ka “[Likuma par algotiem darba ņēmējiem] 2.a panta 3. punktā paredzētā izņēmuma noteikuma pašreizējā stingrā piemērošana pamatojas tikai uz Dānijas judikatūras interpretāciju. Tā tekstu [..] varētu interpretēt arī tā, ka tas attiecas tikai uz personām, kuras *faktiski saņems* vecuma pensiju, un obligāti nav jāattiecinā arī uz personām, kuras tikai *var saņemt* vecuma pensiju”.

62. Eiropas Komisija līdzīgi un, neiedziļinādams šādā risinājumā, savos apsvērumos norāda, ka interpretācija, kas atrodama valsts judikatūrā, obligāti neizriet no Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta formulējuma, jo vārdu “saņems”, šķiet, var tikpat labi interpretēt tādējādi, ka darbinieks zaudē tiesības uz atlaišanas pabalstu tikai gadījumā, ja viņš faktiski izmanto savas tiesības saņemt vecuma pensiju.

63. Visbeidzot jānorāda, ka apsvērumos, ko Dānijas valdība iesniedza saistībā ar lietu, kurā tika pasludināts spriedums *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), tā arī pati, šķiet, neuzskatīja, ka Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretācija, kas būtu atbilstīga Direktīvai 2000/78, ir neiespējama. Tā norādīja, ka, lai arī nostāju, ko tā toreiz aizstāvēja, proti, valsts tiesību aktu un šīs direktīvas saderību, Tiesa neņēma vērā, “valsts tiesai būtu jāpārbauda, vai saistībā ar Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretācijā, kas ir atbilstīga Direktīvai [2000/78], tā var sasniegt tādu rezultātu, kas paliek [šīs] direktīvas ietvarā, nepastāvot nepieciešamībai paziņot, ka [ši norma] nav piemērojama valsts nozares darba ņēmēju un viņu darba devēju attiecībām”²⁸.

28 — 42. punkts.

64. Šis ieteikums man šķiet īpaši piemērots, ciktāl atbilstīgas interpretācijas tehnika ļauj gan tās lietas kontekstā, kurā tika pieņemts spriedums *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), gan arī šīs lietas kontekstā ierobežot Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta tvērumu līdz tam, kas skaidri izriet no šīs tiesību normas formulējuma. Risinājums, pilnīgi noraidot minētās tiesību normas piemērošanu, turpretī nebūtu piemērots, jo šajā spriedumā Tiesa tikai norādīja uz valsts tiesu sniegtās Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretācijas neatbilstību Direktīvai 2000/78.

65. Patiesībā, kā mēs redzējam, no sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) neizriet, ka Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta formulējums nav saderīgs ar Direktīvu 2000/78. Gluži otrādi, šajā spriedumā Tiesa pieļauj, ka šo normu, lasītu šaurā nozīmē, var pamatot mērķis aizsargāt nodarbinātību. Tieši šīs normas paplašinājumu judikatūrā, to attiecinot uz darbiniekiem, kas var saņemt vecuma pensiju, nepārbaudot, vai tas tiešām attiecīgā gadījumā tā ir, Tiesa uzskata par pretēju Direktīvai 2000/78. Netiešā veidā Tiesas argumentācija apšauba valsts tiesību normas saskanību, kā to interpretē valsts tiesas – kāpēc attiecībā uz darbiniekiem, kuri uz laiku atsakās no vecuma pensijas, lai turpinātu profesionālo karjeru, aizliegt pasākumu, kas domāts tieši tam, lai viņi ātrāk varētu atrast darbu?

66. Šajā kontekstā iesniedzējtiesas īstenota valsts tiesību interpretācija, kas atbilstu Direktīvai 2000/78, ir vispiemērotākais instruments, lai atrisinātu kolīziju starp valsts tiesībām un Savienības tiesībām, jo tā ļauj neitralizēt nozīmi, ko valsts tiesa piešķir Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punktam, kas, izrādās, nav saderīgs ar šo direktīvu, un piešķir šai valsts tiesību normai nozīmi, kas ne vien atbilst tās formulējumam, bet arī minētajai direktīvai.

67. Šajā sakarā ir skaidri jāapraksta tas, kas ietverts situācijā, kurā atbilstīga interpretācija nav iespējama, un, precīzāk, tas, ko nozīmē *contra legem* interpretācija.

68. Teiciens latīņu valodā “*contra legem*” burtiski nozīmē “pret likumu”. Manā skatījumā *contra legem* interpretācija jāsaprot kā tāda, kas ir pretēja attiecīgās valsts tiesību normas formulējumam. Citiem vārdiem, valsts tiesa sastopas ar *contra legem* interpretācijas šķērsli tad, kad skaidrs un nepārprotams valsts tiesību normas formulējums izrādās nesavienojams ar kādas direktīvas formulējumu. Tiesa ir tādējādi pieļāvusi, ka *contra legem* interpretācija ir atbilstīgas interpretācijas pienākuma robežas, jo tā nevar no valsts tiesām prasīt, lai tās savu interpretētāja funkciju īstenotu tādējādi, ka tās darbotos likumdevēja vietā.

69. Kā jau mēs redzējam, iesniedzējtiesa nekādā gadījumā nav šādā situācijā. Patiešām, tās sniegtā Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretācija, kas būtu atbilstīga Direktīvai 2000/78, nekādā veidā nenozīmētu šīs valsts tiesību normas pārrakstīšanu. Iesniedzējtiesa tātad neiejauktos valsts likumdevēja kompetencē.

70. Iesniedzējtiesas sniegtā atbilstīgā interpretācija nozīmētu tikai to, ka tai būtu jāmaina sava judikatūra, lai tā Direktīvas 2000/78 interpretācija, ko Tiesa sniedza spriedumā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), būtu pilnībā piemērota valsts tiesību sistēmā ne tikai darba devēju un darba ņēmēju attiecībās, ko regulē publiskās tiesības, bet arī tajās, ko regulē privāttiesības.

71. Nosakot, ka iesniedzējtiesai ir jāgroza sava judikatūra, Tiesa nekādā veidā nenoteiks pienākumu šai tiesai pārsniegt tās pilnvaras. Tā atgādinās minētajai tiesai par tās galveno lomu situācijā, kad “valsts tiesām ir jānodrošina tiesiskā aizsardzība, kas lietas dalībniekiem izriet no Savienības tiesību normām, un jāgarantē to pilnīga piemērošana”²⁹. Tiesa tai atgādinās arī, ka “dalībvalstu pienākums, kas izriet no kādas direktīvas, – sasniegt tajā paredzēto rezultātu, kā arī to pienākums veikt visus vispārīgos vai īpašos pasākumus, kas ir piemēroti šī pienākuma izpildes nodrošināšanai, attiecas uz visām dalībvalstu iestādēm, ieskaitot tiesu iestādes – atbilstoši to kompetencei”³⁰.

72. Ar judikatūru saistītais šķērslis tādējādi nav salīdzināms ar šķērslī, kas izpaužas kā tādas valsts tiesību normas esamība, kuras formulējums nav savienojams ar kādu Savienības tiesību normu. Šādā situācijā valsts tiesa nevarētu šķērslī novērst, pretējā gadījumā tā darbotos likumdevēja vietā, pārrakstot attiecīgo tiesību normu.

73. Jāpiebilst, ka pieņemt, ka Savienības tiesībām pretrunā esošas valsts iedibinātās judikatūras esamība var būt šķērslis, lai valsts tiesa valsts tiesību normu interpretētu atbilstīgi Savienības tiesībām, nozīmētu būtiski samazināt šīs kolīziju starp Savienības tiesību aktiem un valsts tiesību aktiem risināšanas tehnikas iespējas.

74. Turklāt es uzskatu, ka tādā situācijā, kāda ir šajā pamatlīetā, nedz tiesiskās noteiktības princips, nedz tiesiskās paļāvības aizsardzības princips neliedz iesniedzējtiesai veikt tādu Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punkta interpretāciju, kas būtu atbilstīga Direktīvai 2000/78.

75. Konkrētāk, tas, ka iesniedzējtiesas veiktas šādas valsts tiesību akta interpretācijas sekas būs tādas, ka darba devējam tiks noteikts pienākums izmaksāt atlaišanas pabalstu, kas ir pamatlīetas pamatā, neko nemaina manā vērtējumā.

76. Protams, no Tiesas judikatūras izriet, ka “valsts tiesas pienākums atsaukties uz kādas direktīvas saturu, kad tā interpretē attiecīgos valsts tiesību normas, ir ierobežots, ja šādas interpretācijas rezultātā privātpersonai nosaka pienākumu, kas paredzēts netransponētā direktīvā, vai, vēl lielākā mērā, ja tās rezultātā uz direktīvas pamata un tāpēc, ka nav tās īstenošanai pieņemta likuma, tiek noteikta vai padarīta vēl smagāka kriminālatbildība personām, kuras pārkāpušas tās noteikumus”³¹. Tomēr šī judikatūra, pirmām kārtām, attiecas uz atbilstīgas interpretācijas pienākumu krimināllīetās³², un man nešķiet, ka šāda interpretācija būtu jāsaprot kā tāda, kas aizlīdz valsts tiesību akta interpretāciju atbilstīgi kādai direktīvai, kā rezultātā darba devējam būtu jāmaksā tāds atlaišanas pabalsts kā šajā pamatlīetā.

77. Ja tā būtu jāsaprot šauri, tādā gadījumā formula, atbilstīgi kurai valsts tiesas pienākums atsaukties uz kādas direktīvas saturu, kad tā interpretē valsts tiesību attīcīgās normas, ir ierobežots, ja šādas interpretācijas rezultātā privātpersonai tiek noteikts pienākums, kas paredzēts netransponētā direktīvā, noteiktu krasus ierobežojumus principam valsts tiesību aktus interpretēt atbilstīgi Savienības direktīvām³³. Nedomāju, ka šie atbilstīgās interpretācijas pienākuma ierobežojumi varētu tikt piemēroti ārpus kriminālprocesa konteksta, kas ir konteksts, kas turklāt bija šā Tiesas atzinuma pamatā³⁴.

29 — Skat. it īpaši spriedumu *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 — Turpat (47. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 — Skat. it īpaši spriedumu *Arcaro* (C-168/95, EU:C:1996:363, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 — Skat. it īpaši spriedumu *Caronna* (C-7/11, EU:C:2012:396, 51. un 52. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

33 — Skat. ģenerāladvokāta F. Dž. Džeikobsa [F. G. Jacobs] secinājumus lietā *Centroteel* (C-456/98, EU:C:2000:137, 34. punkts).

34 — Turpat. Šajā jautājumā skat. it īpaši Lenaerts, K., un Corthaut, T., “Of birds and hedges: the role of primacy in invoking norms of EU law”, *European Law Review*, 2006, 31. sēj., Nr. 3, 287. lpp., īpaši 295. un 296. lpp., kā arī komentāru spriedumam *Pfeiffer u.c.* (no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:584), ko snīdzis Prechal, S., *Common Market Law Review*, 2005, 42. sēj., 1445. lpp., īpaši 6.4. punkts.

78. Turklāt situācijā, kāda ir pamatlietā, darba devēja pienākums maksāt atlaišanas pabalstu izrietētu nevis tieši no Direktīvas 2000/78, bet no pašiem valsts tiesību aktiem, kuru jēga atbilstīgas interpretācijas rezultātā atbilstu to formulējumam. Citiem vārdiem, šajā gadījumā runa nav par situāciju, kurā atbilstīgas interpretācijas rezultātā privātpersonai tiktu noteikts direktīvā paredzēts pienākums bez atbalsta esošajos valsts tiesību aktos. Tieši valsts tiesību norma, tai atņemot Savienības tiesībām pretrunīgo nozīmi, ir tā, ar kuru darba devējam būtu noteikts pienākums maksāt atlaišanas pabalstu.

79. Visbeidzot, jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru “Tiesas sniegtā Savienības tiesību normas interpretācija, īstenojot ar LESD 267. pantu uzticēto kompetenci, izskaidro un vajadzības gadījumā precīzē šīs normas nozīmi, kādā tā ir vai būtu jāsaprot, un apjomu, kādā tā ir vai būtu jāpiemēro no tās spēkā stāšanās brīža. Citiem vārdiem sakot, spriedumam prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā nav konstatējošs, bet tikai deklaratīvs spēks, kā rezultātā tā sekas parasti stājas spēkā dienā, kad ir stājusies spēkā arī interpretētā tiesību norma”³⁵. Tiesa uzskata, ka “no tā izriet, ka šo noteikumu, šādi interpretētu, var piemērot un tiesām tas ir jāpiemēro tiesiskajām attiecībām, kas radās un tika nodibinātas pirms lūguma sniegt interpretāciju, ja citos aspektos nosacījumi par strīda iesniegšanu kompetentajās tiesās attiecībā uz šī noteikuma piemērošanu ir izpildīti”³⁶.

80. Turklāt Tiesa pastāvīgi ir spriedusi, ka “tikai izņēmuma gadījumos, piemērojot vispārējo tiesiskās drošības principu, kas ir raksturīgs [Savienības] tiesību sistēmai, [Tiesa] var nolemt ierobežot ikvienas personas iespējas atsaukties uz interpretēto noteikumu, lai apšaubītu labticīgi izveidotas tiesiskās attiecības”³⁷. Turklāt “šāds ierobežojums ir pieļaujams tikai tajā pašā spriedumā, kurā ir lemts par pieprasīto interpretāciju”³⁸. Tiesas skatījumā “ir nepieciešams viens brīdis, lai noteiktu pieprasītās interpretācijas, ko kādai Kopienu tiesību normai sniedz Tiesa, iedarbību laikā”. Šajā sakarā princips, ka ierobežojums ir pieļaujams tikai spriedumā, kurā ir lemts par pieprasīto interpretāciju, nodrošina šo tiesību vienlīdzīgu attieksmi pret dalībvalstīm un citām personām un īsteno no tiesiskās drošības principa izrietošās prasības”³⁹.

81. Jākonstatē, ka spriedumā *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) Tiesa neierobežoja tās interpretācijas, ko tā piemēroja Direktīvai 2000/78 saistībā ar Likuma par algotiem darba ņēmējiem 2.a panta 3. punktu, iedarbību laikā. Saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai nebija no jauna jālemj par šīs tiesību normas atbilstību minētajai direktīvai, tai tikai tika lūgts precizēt, kādā veidā Savienības tiesību normu un valsts tiesību normu nesaderība ir jāatrisina strīdā starp privātpersonām. Tādējādi Tiesa, pat ja tā būtu aicināta to darīt – kas šajā gadījumā nav noticis –, saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar ierobežot sava sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) iedarbību laikā.

82. Ja iesniedzējtiesai šīs lietas apstākļos būtu ļauts ierobežot atbilstīgas interpretācijas pienākumu, norādot uz tiesiskās noteiktības principu, tas nozīmētu sprieduma *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) iedarbības ierobežošanu laikā, pat ja Tiesa neuzskatīja, ka šis princips attaisno šādu ierobežošanu. Kā var secināt no iepriekš minētās judikatūras attiecībā uz iedarbību laikā spriedumos saistībā ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, tikai Tiesa var lemt par ierobežojumiem laikā, kas iekļaujami tās sniegtajā interpretācijā⁴⁰.

35 — Skat. it īpaši spriedumu *Pohl* (C-429/12, EU:C:2014:12, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

36 — Skat. it īpaši spriedumu *Meilicke* u.c. (C-292/04, EU:C:2007:132, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 — Turpat (35. punkts un tajā minētā judikatūra).

38 — Turpat (36. punkts un tajā minētā judikatūra).

39 — Turpat (37. punkts).

40 — Skat. spriedumu *Barra* u.c. (309/85, EU:C:1988:42, 13. punkts).

83. No iepriekš izklāstītā izriet, ka iesniedzējtiesai, kas izskata tādu strīdu starp privātpersonām, uz kuru attiecas Direktīvas 2000/78 piemērošanas joma, tad, kad tā piemēro valsts tiesību normas, tās ir jāinterpretē tādējādi, lai tās varētu piemērot atbilstīgi šīs direktīvas tekstam un mērķim. Tādas iedibinātas valsts judikatūras esamība, kas ir pretrunā Direktīvai 2000/78, nav šķērslis, lai iesniedzējtiesa īstenotu šo atbilstīgās interpretācijas pienākumu. Turklāt tādos apstākļos kā pamatlietā nedz tiesiskās noteiktības princips, nedz tiesiskās palāvības aizsardzības princips netraucē izpildīt šo pienākumu.

IV – Secinājumi

84. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu uz *Højesteret* (Augstākā tiesa) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Iesniedzējtiesai, kas izskata tādu strīdu starp privātpersonām, uz kuru attiecas Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, piemērošanas joma, – kad tā piemēro valsts tiesību normas, tās ir jāinterpretē tādējādi, lai tās varētu piemērot atbilstīgi šīs direktīvas tekstam un mērķim. Tādas iedibinātas valsts judikatūras esamība, kas ir pretrunā Direktīvai 2000/78, nav šķērslis, lai iesniedzējtiesa īstenotu šo atbilstīgās interpretācijas pienākumu. Turklāt tādos apstākļos kā pamatlietā nedz tiesiskās noteiktības princips, nedz tiesiskās palāvības aizsardzības princips netraucē izpildīt šo pienākumu.